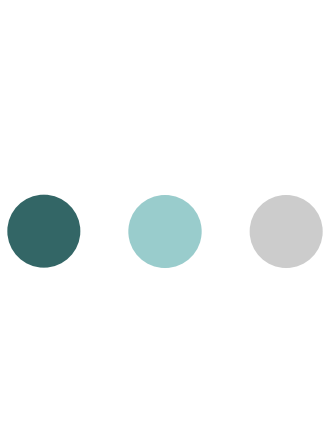
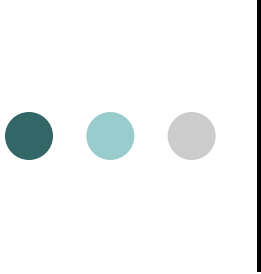




Na hraně zákona

„Kdo ukradne rohlík, je zloděj,
kdo zkopíruje cedéčko, je šikovnej...”

Ing. Simona Martínková
Masarykovo gymnázium, Plzeň

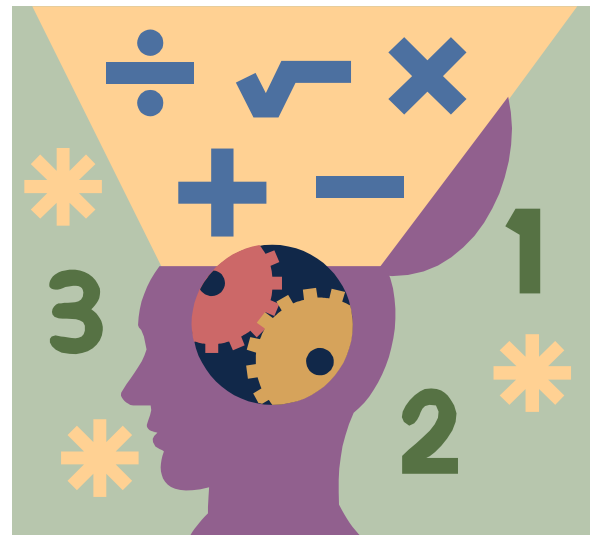


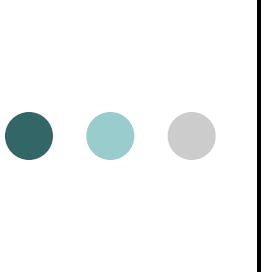
Obsah

- Autorský zákon
- Autorské dílo
- Práva osobnostní a majetková
- Volné dílo, volné užití
- Autorská odměna
- Počítačový program
- Internetové pirátství
- Tresty
- Užitečné adresy a zdroje informací

Duševní vlastnictví

- Duševní vlastnictví
= ochrana práv
k nehmotným statkům.
- Autorská práva
= práva autorů k jejich dílům.

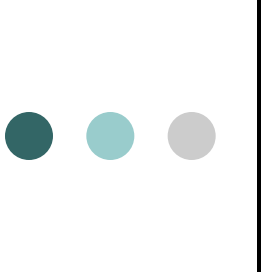




Autorský zákon



- Dnes snadná přístupnost výsledků duševní tvůrčí činnosti.
- To, že je jakékoli autorské dílo k dispozici na internetu, v žádném případě neznamena, že je bez dalšího poskytnuto veřejnosti k volnému použití.
- **Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů – chrání autorská díla a nároky jejich tvůrců.**



Práva související



- Právo k výkonu výkonného umělce (např. herce, zpěváka)
- Právo výrobců zvukových záznamů (hudba)
- Právo výrobců zvukově obrazových záznamů (film)
- Právo rozhlasových a televizních vysílatelů
- Jiná práva (např. právo pořizovatele databáze)



Autorské dílo



- Předmětem ochrany autorského práva je
 - dílo literární a jiné dílo umělecké,
 - dílo vědecké,
 - počítačový program,
 - databáze
 - a fotografie.

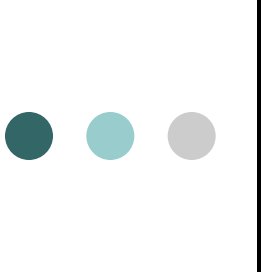


● ● ● | Příklady autorského díla

○ Dílem je např. dílo

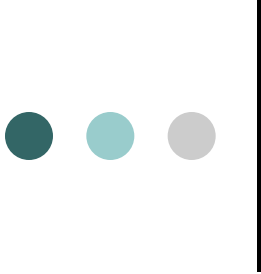
- slovesné (např. román, povídka),
- výtvarné – malířské, grafické, sochařské,
- hudební a dramatické,
- pantomimické a choreografické (např. baletní choreografie),
- filmové,
- fotografické,
- architektonické (stavba).





Definice díla

- **Dílo je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora** a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické.
 - Autorským zákonem je tedy chráněno dílo v jakékoliv podobě, ať už se jedná o text, obraz, nahrávku nebo např. prezentaci v programu MS Office PowerPoint.
- 



Vyjádření autorského díla

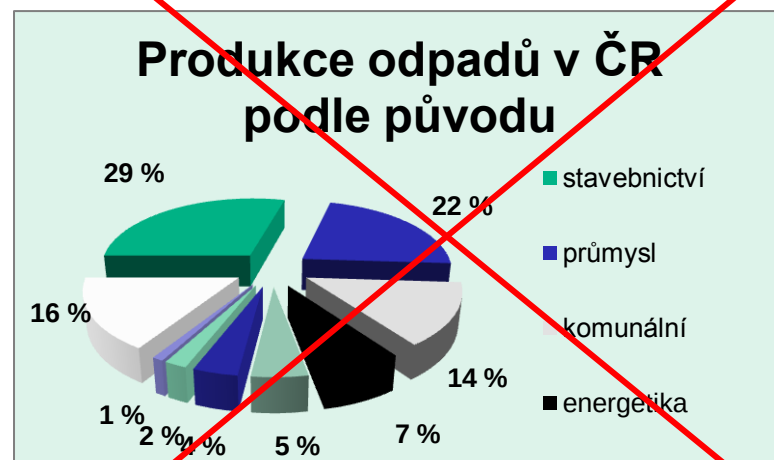
- V jakékoli **objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické.**
 - Dílo může být trvalé nebo jen dočasné, v hmotné či nehmotné podobě.
 - Nemusí být vnímatelné všemi členy veřejnosti.
 - Dílo jak dokončené, tak jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav.
- 

Také autorské dílo

- Díla vzniklá tvůrčím zpracováním jiného díla, například překlad.
- Autorské dílo je možné zpracovat jen se souhlasem autora.



Dílem není



- námět díla sám o sobě,
- denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě,
- myšlenka, postup, princip, metoda,
- objev, vědecká teorie,
- matematický vzorec,
- statistický graf sám o sobě.
- **Nestačí** pouze „myšlenka v hlavě“.

$$x_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$



• • • | Z ochrany jsou vyloučena

- některá díla **ve veřejném zájmu**
 - **výtvary tradiční lidové kultury** (není-li známo jméno autora),
 - **díla úřední** (právní předpisy, návrhy smluv, obecní kroniky, státní symboly...),
 - **politický projev** a řeč přednesená při úředním jednání.



Práva osobnostní (morální)

- Jsou **nepřevoditelná, nelze se jich vzdát** a zanikají smrtí autora.
- Je to právo
 - rozhodnout o zveřejnění díla,
 - osobovat si autorství,
 - na nedotknutelnost díla,
 - na to, aby dílo nebylo užito způsobem snižujícím hodnotu díla.
- Po smrti autora
 - si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu,
 - dílo nesmí být užito způsobem snižujícím jeho hodnotu
 - a **musí být uveden autor díla při každém jeho užití.**



Práva majetková (licenční)

- Mají ekonomický význam.
 - Např. právo své dílo užít,
 - právo udělit jiné osobě svolení k výkonu tohoto práva (tzv. licenci).
 - Autor se jich nemůže vzdát.
- **Trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.**
- Jsou předmětem **dědictví**.
- Zemře-li dědic, případnou majetková práva **státu**.
- Po uplynutí doby trvání majetkových práv může každý dílo **volně užít**.



KULTURA

23. prosince 2008 **DNES**

Čapka může vydat kdokoli

Víc než osm let se na knihy Karla Čapka vztahoval autorský zákon. Od ledna je jeho dílo volné

Praha - Výročí úmrtí slavných spisovatelů neznamenají jenom vzpomínku v kulturním kalendáriu. V případě sedmdesáti let, která uplynula od smrti autora, se totiž na jeho dílo nevztahuje autorský zákon. Od Nového roku to bude platit i o díle jednoho z nejslavnějších českých literátů, dramatika a novináře Karla Čapka.

„Čapkovo dílo bude opět volné, každý si s ním může nakládat, jak chce. Vyjma dvou případů – nesmí je užívat způsobem snižujícím jeho hodnotu a musí být vždy uveden autor,“ vysvětlil ředitel divadelní a literární agentury Dilia Jiří Srstka. V případě Čapkových knih však podle informací českých nakladatelství nepůjde o žádný čapkovský boom. Je to možná způsobeno i tím, že Čapkovo dílo bylo už jednou „volné“ – dohromady jedenáct let

od roku 1989 do roku 2000, kdy byl tiskový zákon novelizován.

Až dosud vydával některé Čapkovy knihy Knižní klub. „Posledních pět let jsme měli exkluzivní práva na Dášeňku a Pudlenku. V současnosti se kvůli autorským právům soudíme s nakladatelstvím Cesty, které naši exkluzivitu porušilo,“ vysvětlila Denisa Novotná z Knižního klubu. Podobné soudní řízení už od ledna nemůže nikdo zahájit.

Tři roky čekání na Krakatit

Na uvolnění autorských práv Čapkových knih čekalo už tři roky nakladatelství Talpress. „Připravili jsme k vydání komiksové zpracování Krakatitu, nakreslil ho Jan Bažant a měl ho hotové v roce 2005. Ale pak se nám nepodařilo dohodnout se vše-

■ Chystaný Čapek

film

Peníze

V ČT dokončuje Jiří Krejčík dvoudílný televizní film

Válka s mloky, Věc Makropulos

Látky, o nichž uvažují nezávislé produkce

literatura

Krakatit (komiks)

leden, nakladatelství Talpress

Apokryfy

podzim, nakladatelství Dokořán

Dášeňka, Pudlenka

reedice obou knih během roku 2009, nakladatelství Knižní klub

divadlo

Válka s mloky

duben, Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě

Věc Makropulos

březen, Klicperovo divadlo v Hradci Králové

mi skupinami vlastníků autorských práv. Projekt jsme nezrušili úplně a už tři roky trpělivě čekáme. Komiksový Krakatit vyjde hned v lednu,“ vysvětlil Vlastimír Talaš z Talpressu.

Podle jeho slov jde o kvalitní komiks, jehož ukázkou už přinesl i KomiksFEST!Revue, který má šanci přiblížit klasické dílo novým jazykem. „Čapkovy divadelní hry se prodávají málo, na rozdíl od klasické beletrie. Proto chystáme komiksy i podle R.U.R., Továrny na absolutno a Věci Makropulos, abychom je zpřístupnili i mladším,“ dodal Talaš.

Povídky i roztomilé apokryfy

Na vydání Čapkových Apokryfů se chystá nakladatelství Dokořán. „Jde o roztomilé krátké texty, které se

nám skvěle hodí do nové edice Netopýr, kterou jsme zahájili Stevensovým Jekylllem a Hydem. Vyjdou až na podzim, určitě však s působivými ilustracemi a v náležité grafické úpravě, jak se na takového autora sluší,“ uvedl Zdeněk Kárník z nakladatelství Dokořán.

Nakladatelství Labyrint už Čapka vydalo – v roce 2000 vyšly Podpovídky. S dotiskem Labyrint čekal kvůli právům až na rok 2009. Povědky jsou však jedním z příkladných vydání Čapka, váženosti autora odpovídá grafika i ilustrace. „Sbírka mistrně napsaných povídek byla v prvním vydání doplněna remixy dobových inzerátů od Juraje Horvátha,“ vysvětlila Lenka Vojáčková z Labyrintu s tím, že remixy zůstanou i v druhém vydání.

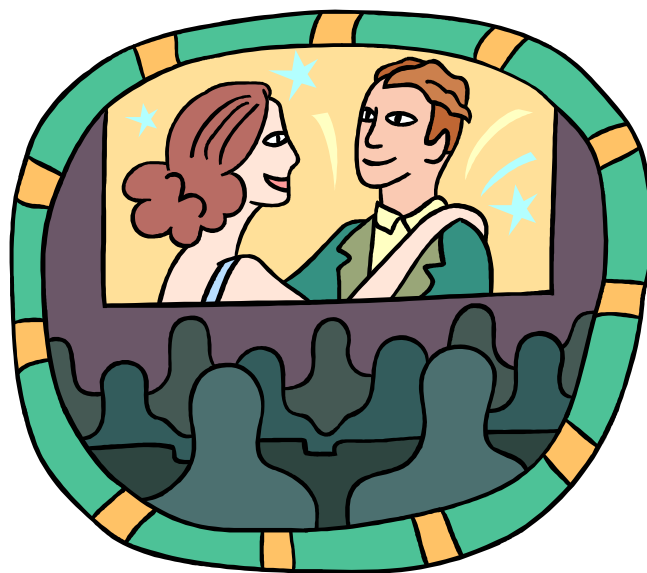
KLÁRA KUBÍČKOVÁ

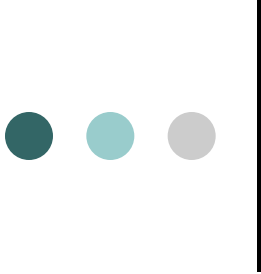
Právo autorské dílo užít

- Autorský zákon stanoví, že nikdo nesmí užívat autorská díla bez souhlasu držitele autorských práv, není-li zákonem stanovena výjimka.

Pojem „užívání“ přitom znamená:

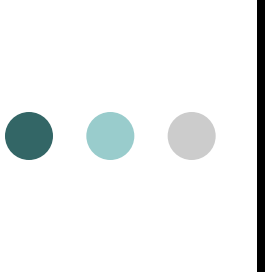
- rozmnožování,
- rozšiřování,
- pronájem,
- půjčování,
- vystavování,
- sdělování díla veřejnosti.





Zákonné bezúplatné licence

- Užití bez souhlasu autora a placení odměny.
 - **Citace** – výňatky z děl jiných autorů ve svém díle v odůvodněné míře.
 - Citovat lze nejen text, ale i ilustraci, náčrt, fotografii nebo hudební či audiovizuální záznam.
 - **Vždy je nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, název díla a pramen, nejde-li o dílo anonymní.**
- 

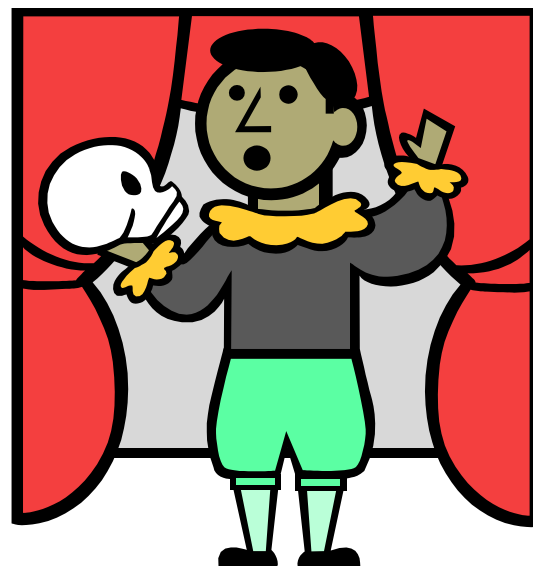


Zákonné bezúplatné licence

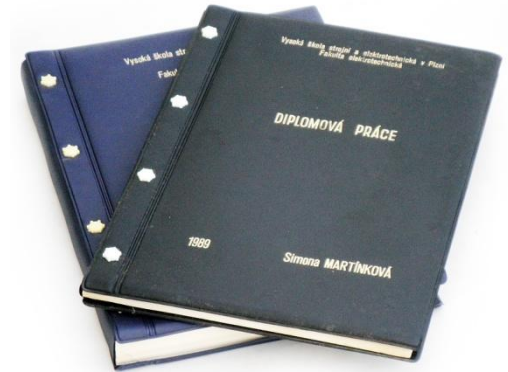
- Výňatky z díla nebo drobná celá díla **pro účely kritiky nebo recenze** vztahující se k takovému dílu, **vědecké či odborné tvorby** v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem.
 - **Dílo užitá při vyučování pro ilustrační účel** (musí se tím sledovat určitý výukový cíl) nebo **při vědeckém výzkumu**, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.
- 

Školní představení

- Dílo může škola užít při školních představeních, v **nichž účinkují výlučně žáci, studenti nebo učitelé školy**, aniž by zasáhla do autorského práva.
- Nesmí však jít o užití za účelem hospodářského prospěchu.



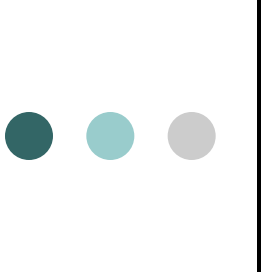
Školní dílo



- je **dílo vytvořené studentem** ke splnění studijních povinností a škola ho může užít k výuce nebo vlastní vnitřní potřebě, nesmí však jít o užití za účelem hospodářského prospěchu.

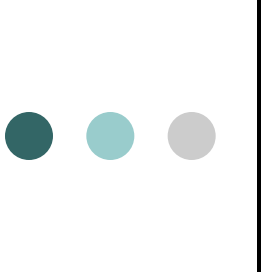


- Bakalářské práce, diplomové práce, disertační práce, seminární práce, semestrální práce, klauzurní práce, ale i odevzdané úkoly studenta...



Volné užití – vytvoření kopie

- Zhotovení kopie díla pouze pro svou **osobní potřebu** fyzické osoby.
 - Je povoleno zhotovení **pouze jediné kopie**.
 - Vztahuje se pouze na dílo **zveřejněné**.
 - Kopii pořízenou pro osobní potřebu **není dovoleno dál šířit** nebo zveřejňovat.
 - Kopii díla si může zhotovit jen ten, pro jehož osobní potřebu je tato kopie určena.
- 



Volné užití – vytvoření kopie

- Zhotovení kopie díla bez souhlasu autora **právníckou osobou** (např. školou) je možné pouze pro **vnitřní potřebu** školy (např. při školení svých zaměstnanců – učitelů).
 - **Kopii nelze zhotovit pro žáky**, protože ti nejsou součástí školy jako právnické osoby.
- 

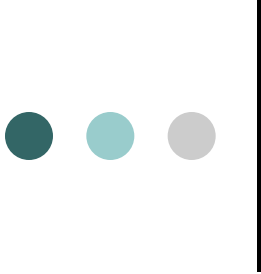
Autorská odměna



- U přístrojů k zhotovování kopií a u nenahraných nosičů záznamů je k ceně připočítána paušální tzv. **náhradní odměna** za tyto přístroje a nosiče.

(Např. pevné disky, datová média, tiskárny, kopírky...)

- Jde o kompenzaci za legální možnost rozmnožování a kopírování autorských děl pro osobní potřebu fyzické osoby nebo vnitřní potřebu právnické osoby.



Ochrana proti kopírování



- Ten, kdo **obchází účinné technické prostředky ochrany práv**, zasahuje do autorského práva.
 - Technologie, zařízení nebo součástka, která je určena k tomu, aby zabraňovala nebo omezovala neoprávněné kopírování (např. šifrování, kódování nebo uplatnění kontrolního mechanismu proti kopírování).



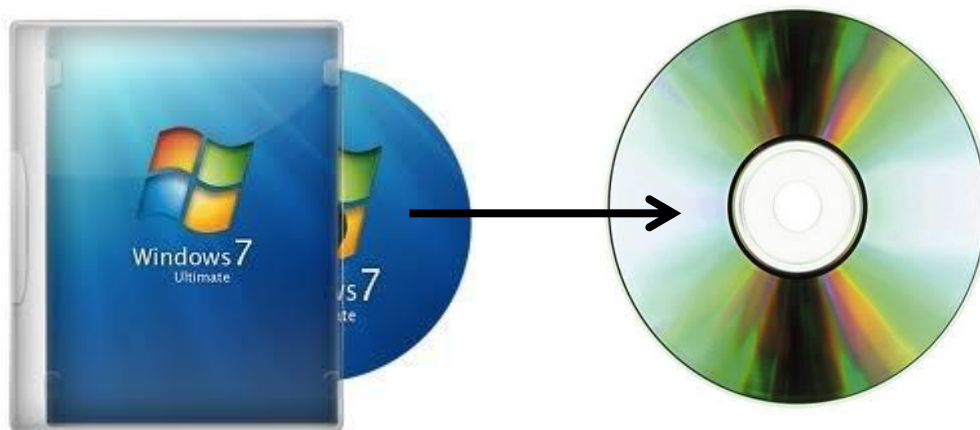
Volné užití se nevztahuje

- na zhotovení kopie **počítačového programu** a **elektronické databáze**,
- na zhotovení kopie notových záznamů,
- na kopii architektonické stavby,
- **camcording** – natáčení v kině,
- na zhotovení kopie pro komerční účely – vždy jen „soukromé užití“ (rodina či osoby blízké).



Počítačový program

- **Počítačový program** je chráněn jako dílo literární.
- Uživatel si může zhotovit **pouze záložní kopii** počítačového programu, který legálně vlastní.



Internetové pirátství



- Zpřístupnění díla veřejnosti
 - kdokoliv k němu může mít přístup,
 - na místě a v čase podle vlastní volby,
 - i prostřednictvím pouhého odkazu.
- Bez souhlasu autora (porušeno majetkové právo).
- **Pořízení kopie z nelegálního zdroje** je obecně považováno za volné užití, i když je **v rozporu s dobrými mravy** (vědomé využívání protiprávního jednání jiné osoby).

Mezi internetové pirátství patří



- Výrobní pirátství (inzerční servery, burzy, chat, web).
- Upload – stačí internetový prohlížeč, FTP klient (např. TC).
 - FTP server
 - Filehostingové servery (RapidShare, Uloz.to, ...)
 - Obaly a titulky (chráněné dialogy, překlad, grafika)
- Sdílení – peer-to-peer sítě (P2P – BitTorrent, eDonkey, ...)
- Stahování – záleží na konkrétních okolnostech.
- Pirátské blogy a [warez](#) fóra – zveřejňování odkazů.
- Nelegální [streaming](#), webcasting.
- Camcording – nahrávání při promítání v kině (kinorip).

Tresty



- Zdržení se protiprávního jednání.
- Vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku odměny.
- Poskytnutí přiměřeného zadostiučinění – omluvou nebo i finančního.
- Nahrazení vzniklé škody.

Neznalost autorského zákona pachatele nevyvíňuje (tedy „neznalost zákona neomlouvá“).

Tresty



- U přestupku pokuta až 150 000 Kč.
- **Odnětí svobody až na 2 roky**
(až 5 let – dopustí-li se někdo pirátství ve značném rozsahu nebo získal-li jím značný prospěch).
- **Peněžitý trest až do výše 5 miliónů Kč.**
- **Propadnutí věci** (pirátských kopií i zařízení sloužících k jejich výrobě – nosiče CD nebo DVD, vypalovačka, počítač, kamera).
- Obecně prospěšné práce, vyhoštění cizince.
- Zákaz činnosti a odnětí živnostenského oprávnění.

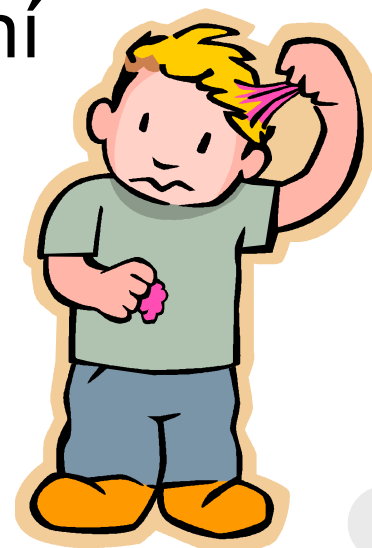
Tresty – mladiství (15–18 let)

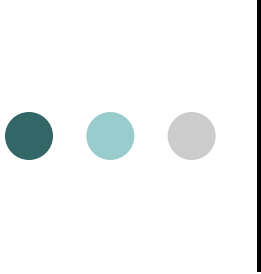
- Trestný čin spáchaný mladistvým = provinění
 - Odnětí svobody až na 2,5 roku.
 - Peněžité opatření až do výše 500 000 Kč.
 - Propadnutí věci.
 - Obecně prospěšné práce.
 - Vyhoštění v případě cizince.
 - Dohled probačního úředníka.
- Vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku odměny.
- Nahrazení vzniklé škody.



Tresty – děti mladší 15 let

- Nejsou trestně odpovědné.
 - Dohled probačního úředníka.
 - Zařazení do výchovného programu.
- Vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku odměny.
- Nahrazení vzniklé škody (rodiče).





Zdroje informací a užitečné adresy

- V prezentaci byly použity vlastní fotografie a fotografie a kliparty z programu MS Office a webu office.microsoft.com
 - Pirátská vlajka – autor WarX, edited by Manuel Strehl and modified by jlandin, dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pirate_icon.gif
 - ŠTĚDRŮŇ, B. a M. LUDVÍK. *Právo v informačních technologiích*. Kralice na Hané: Computer Media, 2008. ISBN 80-86686-36-1.
 - On-line zákony ČR – <http://business.center.cz/>
 - Businessinfo.cz – autorské právo – <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/autorske-pravo-opu/1000818/51243/#b0>
 - Seminář o autorském právu – <http://is.muni.cz/do/1499/el/seminare/index.html>
 - Česká protipirátská unie (ČPU) – <http://www.cpufilm.cz>
 - Kampaň ČPU – <http://www.filmynejsouzadarmo.cz/cs/>
 - Mezinárodní federace hudebního průmyslu <http://www.ifpicr.cz>
 - Informace o legálním užívání sw – <http://legalne.cz/>
 - Česká pirátská strana – <http://www.ceskapiratskastrana.cz/>
- 